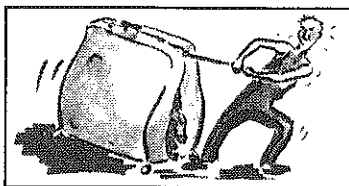

Upplevelser och iakttagelser i Sjoa

4-gradigt vatten, drivis, regn & rusk, livsfarliga forsar i djupa raviner med branta väggar och utan bakvatten där point-of-no-return är där man lägger i. Det var vad jag såg fram emot inför Sjoa-läget. Jag började bli smått orolig för min mentala hälsa när jag insåg att jag gav mig in på det här av egen, fri vilja. 'Borde jag skriva mitt testamente innan jag reser? Kommer jag inte att dö i forsen när jag slås medvetlös mot klippväggarna, kommer jag säkert att frysa ihjäl.' Kanoten räknade jag inte med att ta hem. Den skulle komma att klämmas sönder av det enorma vattentrycket. Det var i alla fall vad reseledare Ove sa, men han lovade att ta med silvertejp så att vi skulle kunna lappa ihop lådorna hjälpligt.

Midsommardagens morgon samlades alla pigga Sjoa-entusiaster för avfärd mot första etappmålet: Björbo. Vi pigga var: Ove (reseledare och förste räddare), Jürgen (kock), Arne (massör), Bengt (barnskötare), Krister (libanes), Lotta, Johan, Janne, Viggo och jag. Filip kom en timme senare, släpande på en resväska som var dubbelt så stor som han själv. Han var inte pig. Ingemar med fru och tre små mötte upp i Björbo.

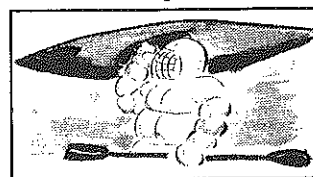
I Björbo körde vi ett litet lätt uppvärmningspass Käringsforsen till Fänforsen. På slätvattnet mellan dessa välte Janne Jürgen när han satt och svampade ur. Jürgen blev fly förbannad för att han fick göra eskil med öppet kapell. "Jag hade inte tänkt blöta ner mina Helly-Hansen-byxor.", fräste han. Då visste inte Jürgen att han strax skulle blöta ner sig helt utan assistans från någon annan. I nedre delen av Fänforsen finns en till synes helt ofarlig liten vals. Den skulle Jürgen surfa. Det gick bra. Han låg länge och stöttade. Väldigt länge. Jürgen kom inte ur. Han fick kliva ur och simma. Vilket nederlag! Det var rätt länge

sen Jürgen simmade så han hade glömt hur man gör. Allt flöt iväg, kanot, paddel, badtofflor. Flytkroppar och skor är inget en tuffing använder.

Vi anlände till Sjoa söndag kväll. Campingen var vackert belägen intill älven Lågen, till vilken Sjoa är en biflod. Givetvis ville vi testa norskt vatten direkt så vi kastade oss i lådorna utanför campingen. Lågen hade mycket vatten som forsade fram fort. Det måste vara det som är tungt vatten.

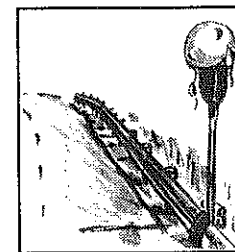
Dagen därpå var det äntligen dags för resans mål - Sjoa. Jag gjorde mig beredd med torrdräkt fylld med underställ, ylletröja och ylle-långkalsonger; badmössa och paddelhandskar trots att solen sken som om det aldrig hade

gjort annat. Reaktionen av forsen utfördes något annorlunda än vad jag var van. Vi stannade till i en vägkrök och gick ur bilarna. Vi tittade ner i en canyon. Långt nere mellan lodräta bergväggar ringlade forsen. Man kunde se vitt skum. "Det är ovanligt lite vatten i år",

konstaterade Ove när han kollat sitt riktmärke. "Den där stenen brukar vara överspolad." Han pekade på en sten som låg en bit in i ravinen, (När vi senare paddlade förbi den såg vi ett 3-4 meter högt klippblock. Då var jag glad att vattenmängden inte var "normal".) Ett gäng svenska gummibåtspaddlare upplyste oss om orsaken till det låga vattenståndet. De tre veckor de varit där hade det bara varit kallt och ruggigt väder. Nu när solen börja lysa skulle glaciären smälta och ge oss successivt mer paddelvatten. Och Ove sade: "Varde ljus" och det vart ljus. Hela veckan.

Vi satte i vid Bjölstamo och paddlade ner till nästa bro. En sträcka på några kilometer som faktiskt var framkomlig även för mig. Lite vågor men inga farligheter. Skönt, då kunde man pusta ut. Ove tog med sig de mer erfarna paddlarna Ingemar, Arne, Johan och Janne och fortsatte ner mot Faulstad genom canyonen vi hade rekat. Vi andra bytte om, lastade på och körde ner för att möta upp hjältarna. Efter en knapp kilometer fick jag se en lustig installation vid vägkanten. En paddel stod uppriggad mot räcket, fastspänd med en flytväst och med en hjälm överst. "Vänta! Det måste vara en signal på att något har hänt!" Krister gjorde en rundpall och där stod Arne med Oves krossade kajak. Arne visade "hålet" där Ove landat på nosen och fått spetsen fastkilad. Arne och Johan hade också gått runt och gjort eskil respektive simmat. Full kalabalik alltså, tur att inte alla följde med.

Nästa dag skulle alla paddla den sträckan genom ravinen. Arne och Filip avstod pga skäl och agerade hovfotografer istället. Gissa om man var nervös

efter det som hänt hjältarna dagen innan. Det blev många turer bakom buskarna innan vi satte i. Det var nu det skulle hända - kommer jag överleva eller kommer jag bli forsmat? Forsen hade ju fått en liten aptitretare av Oves kajak...

Det började med att Lotta valde att köra rätt in i en stor vals. Hon såg inte var vi andra hade paddlat och noterade inte att Janne pekade och skrek: "Höger, Höger". Janne visste inte att Lotta inte kan skilja på höger och vänster. Hon for runt några varv i tork- nej - blöttumlaren innan hon simmade. Nästa svårighet var Oves tvättmaskin, ett vilt skummande, otäckt hål. Ove rädde mig att gå upp och bära förbi men Ingemar sa att det går bra bara man väljer rätt väg och paddlar på hela tiden. Av någon för mig okänd anledning, fick jag för mig att övervinna rädslan och paddla ner genom hålet. Jag hyperventilerade och satte fart efter Ingemar. Nerför en tunga ut i vitt skum. En kort sekund var det bara bubblor överallt, sen ploppade jag upp - rättvänd! Vilken känsla!

Vi fortsatte ner i canyonen genom vågor så höga att man, när man var nere i vågdalen, inte såg annat än nästa våg. Mitt där bergsklyftan var som smalast fanns ett bakvatten där vi kunde vila lite. Tittade man upp där såg man solljuset som genom en springa längst bort i en korridor. Det var bara att låta sig hänföras av naturupplevelserna. Nedanför bakvattnet var vattnet relativt slätt och därmed klart så man kunde se stenarna på botten under kajaken. Strax såg man hur stenarna försvann fortare och fortare, vattnet accelererade och tog fart mot nya vågor.

I nästa bakvatten fick jag problem att komma ut. Virvlarna ville trycka mig tillbaka in under en trädgren. Jag försökte backa ut istället men det skulle jag aldrig ha gjort utan att kolla vad som fanns nedanför. Jag välte direkt och spolades över en sten. Kanot och paddel försvann och jag bara kastades runt. Ena stunden låg jag på magen varpå forsen tog tag i benen och kastade mig över i ryggläge för att på nytt ta tag i överkroppen och vända mig igen. (Senare läste jag att man ska krypa ihop till en boll i sådana situationer.) Jag hade sett hur forsen svängde av i en krök precis nedanför och efter ca hundra meter svände den igen. Jag hade bara sett vitt vatten när vi rekade den sträckan 30 m ovanför. "Hjälp, ska jag tumla runt så här hela vägen ner? Och kajaken blir det väl bara småflis av.", minns jag att jag tänkte. Jag blev i alla fall uppspolad på en sten i första kröken. Därifrån kunde jag kravla mig upp på strandkanten och pusta ut. Det tog en liten stund innan yrseln avtog och jag kunde ta mig ner till kompisarna som låg i bakvattnet nedanför med min kanot - som var oskadd! Oskadd var även jag, så när som på några blåmärken. Det var bara att sätta sig i lådan och paddla vidare om än omtumlad. Det återstod ett par tuffa sträckor och en simtur till innan vi kom fram. Det var en stor

lättnad att se bron där vi parkerat bilarna, jag hade inte orkat ta ett paddeltag till. Totalt utmattad, men glad att ha överlevt, släpade jag kanoten uppför den branta skogsbacken.

Dagen därpå tog vi om samma sträcka. Själv var jag mör och öm överallt sedan centrifugeringen i forsen, trött i musklerna och en axelskada som gjorde sig mer än påmind. Trots det, eller egentligen av gammal vana, satte jag mig i kanoten för att paddla. Gick runt i Oves tvättmaskin, simmade och ville bara hem. Det kom som en befrielse när jag blev ombedd att köra Arne till sjukan. Än en gång hade Arne blivit utvisad vid samma ställe. Den här gången hade han skurit upp fingret mot en sten när han gjorde "eskil" efter hålet. Det blödde ordentligt och blod i vatten kan se väldigt mycket ut, speciellt för den som förlorar det. Arne blev rätt blek, men det var nog mer indirekt än direkt orsakat av blodförlusten. Han blev hopsydd på läkarstationen i Otta med en förmaning om att inte paddla mer den dagen.

Torsdagen var planerad utflykts- och vilodag. Det behövdes verkligen. Ove, Arne, Krister, Johan och jag åkte iväg och rekade andra forsar. Jag har nog aldrig sett så många vattenfall och kokande forsar på en och samma dag förut. Vi stannade förstas vid varenda fors och gick ut och rekade teoretiska vägar genom grad 6+++ forsar. Samma entusiasm överallt. "Det är så skönt att resa med andra som också ser på älvar med forspaddlarögon.", sa Arne. "Äntligen några som förstår mig, alla andra brukar tröttna efter andra vattenfallet."

Eftersom vi levte ganska spartanskt på Jürgens lågbudgetkåk under hela lägret, längtade vi verkligen efter ett riktigt smarrigt krogbesök. I min fantasi hade jag föreställt mig en genuin norsk fiskeby med en liten fiskrestaurang i hamnkvarteret där de serverade nyfångad fisk tillagad på bästa sätt. Jag hade aldrig varit i Norge tidigare, bortsett från Oslo men det är ju inte riktigt som övriga Norge, så jag hade ingen erfarenhet av Norskt matkultur - alltså kunde jag fantisera. Jag var ju på semester och på alla semestrar vid havet jag varit på tidigare har det funnits små fiskekrogar. Näväl, vi kom till fiskebyn, vi körde runt ett par varv men såg ingen fiskrestaurang. Vid torget frågade vi ett par gubbar som sålde äkta kitschig hötorgskonst men de tittade på oss som om vi inte var riktigt kloka: "Fisk?!! Ska ni verkligen äta fisk? Där uppe är en bra spiseställe, de har kjempegoe kötträtter men fisk.... jo, de har nog noen fiskrätt på meny också." Men vi nöjde oss inte med det utan frågade på turistbyrån också. Och fick samma svar. "Jeg spiser icke fisk sjööl." Vi fick vägbeskrivningen till ett ställe som låg vid vattnet i alla fall, där vi beställde dagens fisktallrik med lax och "breiflabb". Med gemensam hjärnkraft tolkade vi att breiflabb måste vara marulk - marulk har väl bred käft? Det var OK, men tillagat utan känsla.

Turen fortsatte vidare över Trollstigen ner mot Geirangerfjorden. Snabbt och effektivt avverkade vi Norges mesta turistattraktioner. Dimman låg tät på toppen av Trollstigen så någon utsikt kunde vi inte beundra där. Efter att ha kört hela den sträckan, med stopp vid forsarna förstås, skulle det sitta fint med en öl. En bit upp på berget ovanför Geiranger fanns en flott restaurang med en fantastisk vy över fjorden. Resdammet retade strupen och ökensmaken besvärade munhålan. Men här fanns en oas! Trodde vi ja. Det visade sig vara en hägring bara. En liten skylt på dörren fick oss att ana oråd: Missionshotell. "Öl? Nej, vi serverar icke öl här." Det fanns överhuvudtaget ingen bar innanför panoramafönstren. I samma ögonblick fick libanesen syn på missionshotellets israeliska flaggor och vi var tvungna att stoppa honom från att kasta handgranater.

Medan vi turistade tog Lotta, Bengt och ungarna ett litet paddelpass i Sjoa. De skulle bara surfa lite mellan bropelarna vid iläggningsstället. Då var det Bengts tur att fastna i valsen. I instruktionsboken står det följande om att fastna i valsen: "1. Le mot dina kompisar och låtsas att du menar att ligga i valsen. 2. Lägg dig upp-å-ner och stötta mot botten." Bengt utförde punkt 1. Leendet blev lite väl stelt bara. Bengt utförde punkt 2 men det hjälpte inte så han fick gå vidare till steg 3: "The pop-squirt-hole-bodysurf-exit-technique" dvs kliva ur. Bengt simmade och lådan låg kvar i valsen.

Fredagen paddlade vi igen. Då delade vi upp gruppen så att experterna paddlade Det Stora Sjoa-Juvet (läs mer om detta i Bengts berättelse) och vi andra, vanliga dödliga, paddlade Bjölstamo-Faukstad. Jag hade tröttnat på att simma efter min omtumlande simtur i tisdags så jag bestämde mig för att börja göra eskil i forsén från och med nu. Grundträningen gjorde jag i Lottas vals som vid det här laget hade växt till sig med den ökande vattenmängden. Jag kom upp på första men blev genast omkullvält igen. Nytt försök och jag lyckades! Wow! Även Arne lyckades med en personlig bedrift. Han tog sig förbi sitt utvisningsställe (till fots men dock) och kunde följa med genom canyonen.

Sista paddeldagen ängades till största delen åt kanotsläpning. Vi började med att kolla in Riddarsprånget och vattenfallet där, sedan skulle hjältarna Ove, Ingemar och Jürgen sätta i en bit nedanför och paddla en riktigt häftig sträcka. Det ville vi se så vi följde med och hjälpte till att bära kanoterna två kilometer genom skogen så att inte hjältarna skulle bli alltför trötta i sina armmuskler. Man blev verkligen impregnerad när man fick se vilka häftiga forsar de tänkte paddla. Det var värre än mina mardrömmar. "Ska ni verkligen paddla här?" oode jag som den värsta forsbumbo. "Nej", svarade Ove kort. Då såg jag

också de vassa klippblocken som stack upp här och var i det vita skummet. Ingen lätt match att kryssa mellan dem ens för en expert. Det var bara för hjältarna att bära tillbaka lådorna de två kilometrarna. Riktiga hjältar behöver ju inte spela sådana genom att utsätta sig för dumdristigheter.

Vi paddlade samma gamla canyon sen igen. Nu klarade jag av att välja snikvägarna (sneak routes) och behövde inte längre ofrivilligt paddla hjältevägarna (hero routes).

Vad vi gjorde på kvällarna? Oj då, förlåt, glömde jag berätta det? Några paddlade kvällspass i den i styrka och hastighet växande Lägen. Några gungade i klätterselar under bron. Ett hjältegång bestående av Lotta, Johan, Janne och Ove paddlade VM-banan. Det ni! Tänk att kunna säga till sina polare därhemma som råkar se forspaddling på joråsport att "Bah, där har jag också paddlat - kakbit." Annars grillade vi, njöt vin och whiskey och drog paddelhistorier. Ingen vet vad hemlige Arne hade för sig på sina nattliga promenader.

Behöver jag säga att Sjoa-läget överträffade mina förväntningar? Det var snarare motsatsen. Sol hela veckan, jag överlevde och så småningom t o m klarade av forsén, vattnet var inte svinkallt - jag bytte snart torrdräkten mot den mer stötdämpande våtdräkten. Det var helt enkelt ett toppen läger! Mer Sjoa åt folket! I alla fall åt Strömstarna. Tack Ove för att du arrangerade resan och lät mig följa med, tack Jürgen för att du fixade kaket, tack Lotta för moraliskt stöd, tack Arne för massagen och tack Johan för Laphroygen. Tack, tack.

På hemvägen rastade vi vid Fänforsén. Tänk, bara en vecka tidigare var vi skraja för den, nu tycktes den fjuttig i jämförelse. Men den kaxigheten lär tyvärr gå över när man kommer till Fänforsén nästa gång.

Susanne Wedbjer

